

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 888/2014-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. decembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a Ladislava Orosa predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného LEGAL ADVISORS SK s. r. o., Panenská 7, Bratislava, za ktorú koná advokát a konateľ Mgr. Branislav Fančovič, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, volebného práva podľa čl. 30 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 25 písm. b) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. septembra 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), pasívneho volebného práva podľa čl. 30 ods. 3 a 4 ústavy v spojení s čl. 25 písm. b) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) a čl. 2 ods. 3 ústavy rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014 a žiada vydať tento nález:

„1. Sťažnosti Sťažovateľa sa vyhovuje.

2. Základné právo Sťažovateľa na občiansku slobodu konania podľa čl. 2 ods. 3 Ústavy SR; pasívne volebné právo Sťažovateľa podľa čl. 30 ods. 3 a ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 25 písm. b) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, ktorý bol vyhlásený pod č. 120/1976 Zb.; základné právo Sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy SR; ako aj základné právo Sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý bol v Slovenskej republike vyhlásený pod č. 209/1992 Zb., bolo porušené.

3. Právoplatný rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky spis. zn. 10So/54/2013 zo dňa 28. 05. 2014, sa podľa čl. 127 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

4. Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 5 000 EUR (slovom: päťtisíc eur).

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť Sťažovateľovi trovy konania vo výške 340,90 EUR na účet právneho zástupcu Sťažovateľa...“

Ako vyplynulo zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu a z jej príloh, sťažovateľ bol ako navrhovateľ účastníkom konania pred Krajským súdom v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 44 Sd 35/2011 o sťažovateľom podanom opravnom prostriedku proti

rozhodnutiu ústredia Sociálnej poisťovne (ďalej len „odporkyňa“) č. 50012824100 z 21. marca 2011.

Odporkyňa rozhodnutím č. 50012824100 z 21. marca 2011 sťažovateľovi zastavila výplatu predčasného starobného dôchodku v dôsledku toho, že bol v novembri 2010 zvolený za poslanca Obecného zastupiteľstva obce Zavar. V odôvodnení rozhodnutia uviedla, že ak fyzická osoba, ktorej pred 1. januárom 2011 vznikol právny vzťah zakladajúci právo na príjem zo závislej činnosti podľa § 5 ods. 1 písm. a) až h) a ods. 2 a 3 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“), z tohto právneho vzťahu nie je 31. decembra 2010 zamestnancom, je podľa § 293bp ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) na účely dôchodkového poistenia zamestnancom podľa § 4 ods. 1 alebo 2 zákona o sociálnom poistení, ak tento právny vzťah trvá aj po 31. decembri 2010. Ide o zamestnanca, ktorý vykonáva zárobkovú činnosť v právnom vzťahu, ktorý mu zakladá právo na pravidelný príjem alebo nepravidelný príjem. Podľa § 5 ods. 1 písm. d) zákona o dani z príjmov príjmom zo závislej činnosti sú odmeny za výkon funkcie v štátnych orgánoch, v orgánoch územnej samosprávy a v orgánoch iných právnických osôb alebo spoločenstiev, ak nejde o príjmy podľa § 5 ods. 1 písm. a) alebo b) zákona o dani z príjmov. Podľa § 25 ods. 5 a 9 v spojení s § 11 ods. 4 písm. k) zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení zákona č. 102/2010 Z. z. (ďalej len „zákon o obecnom zriadení“) poslancovi obecného zastupiteľstva patrí odmena, ak obec prijala zásady odmeňovania poslancov. Pretože sťažovateľ bol v novembri 2010 zvolený za poslanca Obecného zastupiteľstva obce Zavar a táto obec prijala zásady odmeňovania poslancov, tieto skutočnosti zakladajú sťažovateľovi právo na príjem zo závislej činnosti. Z tohto dôvodu odporkyňa považovala sťažovateľa od 1. januára 2011 za zamestnanca s nepravidelným príjmom, v dôsledku čoho mu zanikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku, a to od 10. marca 2011, a jeho výplata musela byť preto v súlade s § 112 ods. 6 zákona o sociálnom poistení zastavená. O opätovnom vzniku nároku sťažovateľa na výplatu predčasného starobného dôchodku sťažovateľovi rozhodne odporkyňa v budúcnosti na základe jeho žiadosti a po preukázaní, že dôchodkové poistenie sťažovateľa

ako poistenca zaniklo (resp. sťažovateľovi môže vzniknúť nárok na starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku, pričom jeho výplata nie je podmienená zánikom dôchodkového poistenia).

Sťažovateľ opravný prostriedok proti tomuto rozhodnutiu odporkyne doručený krajskému súdu odôvodnil tým, že kumulatívne podmienky na zánik jeho nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku nie sú splnené, pretože sa listom z 21. februára 2011 vzdal ročnej odmeny za výkon funkcie poslanca Obecného zastupiteľstva obce Zavar (vo výške 32,79 € za jedno zasadnutie obecného zastupiteľstva), obec Zavar zrušila registráciu sťažovateľa ako svojho zamestnanca vykonávajúceho zárobkovú činnosť s nepravidelným príjmom spätne k 1. januáru 2011. Odporkyňa vec nesprávne právne posúdila, dotknuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení vykladala v rozpore s ich účelom, ktorým je zabránenie, resp. predchádzanie neodôvodneného čerpania dôchodkovej dávky v prípade, ak osoba poberá príjem z pracovnej činnosti a zároveň aj predčasný starobný dôchodok. Po rozhodnutí odporkyne je sťažovateľ v situácii, že po odpracovaných 39 rokov a 43 dní ostal úplne bez príjmu. Rozhodnutím odporkyne je sťažovateľ nepriamo fakticky nútený vzdať sa funkcie poslanca Obecného zastupiteľstva obce Zavar.

Krajský súd rozsudkom č. k. 44 Sd 35/2011-205 z 24. júna 2013 rozhodol tak, že rozhodnutie odporkyne č. 50012824100 z 21. marca 2011 zrušil, vec jej vrátil na ďalšie konanie a sťažovateľovi priznal právo na náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

„Krajský súd preskúmal napadnuté rozhodnutie na pojednávaní podľa § 244 ods. 1, 2 a 3 O. s. p., v spojení s § 2501 ods. 1 a 2 O. s. p. a dospel k záveru, že podanie opravného prostriedku navrhovateľom je dôvodné.

Podľa § 67 ods. 4 a 5 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

... Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku nevzniká, ak poistenec ku dňu vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok je povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba.

... Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zaniká odo dňa jeho splátky splatnej po dni vzniku dôchodkového poistenia zamestnanca alebo povinne dôchodkovo

poistenej samostatne zárobkovo činnej osoby a opätovne vzniká odo dňa nasledujúceho po dni zániku tohto dôchodkového poistenia.

Podľa § 293bt ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

... Ak poistenec, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok podľa zákona účinného do 31. decembra 2010, nedovŕši dôchodkový vek do 28. februára 2011, je povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec uvedený v § 293bp ods. 3 od 1. januára 2011 a toto dôchodkové poistenie trvá po 28. februári 2011, nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zaniká od najbližšej splátky predčasného starobného dôchodku splatnej po 28. februári 2011. Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku poistenca uvedeného v prvej vete sa posudzuje a jeho suma sa určuje za obdobie do najbližšej splátky dôchodku splatnej po 28. februári 2011 podľa zákona účinného do 31. decembra 2010 a za obdobie po najbližšej splátke dôchodku splatnej po 28. februári 2011 podľa zákona účinného od 1. januára 2011.

Podľa § 293bp ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

... Fyzická osoba, ktorej právny vzťah zakladajúci právo na príjem zo závislej činnosti podľa osobitného predpisu 5) vznikol pred 1. januárom 2011, a k 31. decembru 2010 nebola zamestnanec, je zamestnanec podľa zákona účinného od 1. januára 2011, ak tento právny vzťah trvá aj po 31. decembri 2010.

Krajský súd dospel k záveru, že i napriek nálezmu ústavného súdu je potrebné každý prípad posudzovať citlivo, s použitím zásady zdravého rozumu pri aplikovaní príslušnej, právnej normy. Súd dospel k záveru, že účelom zákonného zákazu súbehu poberania predčasného starobného dôchodku a príjmov zo zárobkovej činnosti je ochrana systému sociálneho zabezpečenia pred jeho zneužívaním, keď poistenec, ktorý dosahuje príjmy zo závislej činnosti poberá súčasne aj predčasný starobný dôchodok. Zákon však nerieši aký príjem zo závislej činnosti je dostatočný na to, aby mohol nahrádzať príjem vyplývajúci z predčasného starobného dôchodku a ktorý by postačoval poistencovi na zabezpečenie jeho životných potrieb.

Vzhľadom na skutočnosť, že žiadny zákon, ani právny poriadok nie je schopný regulovať úplne všetky situácie, ktoré môžu nastať pri uplatňovaní konkrétnej právnej normy, je potrebné právnu úpravu dotvoriť súdnym výkladom práva, ktorého základom

v právnom štáte je vždy zásada zdravého rozumu. Neprípustným je výklad práva, ktorý je v rozpore s touto zásadou.

Na základe preskúmaných skutočností súd dospel k záveru, že odmena navrhovateľa za výkon funkcie poslanca predstavuje nepravidelný príjem, keďže zasadnutia obecného zastupiteľstva sa nekonajú pravidelne, napr. každý mesiac, pričom z tohto príjmu vo výške 32,79 Eur nie je možné, aby navrhovateľ uspokojil všetky svoje životné potreby. Okrem toho je nesporné, že navrhovateľ sa odmeny za výkon funkcie poslanca písomne vzdal a to oznámením zaslaným obecnému zastupiteľstvu obce Zavar dňa 21. 2. 2011. Je logické, že navrhovateľ, ktorý chcel naďalej vykonávať funkciu poslanca obecného zastupiteľstva zvolil takýto postup, čím chcel zabrániť tomu, aby mu súčasne s vyplácaním predčasného starobného dôchodku bola vyplácaná aj iná odmena. Navyše súd považuje za logické aj to, že navrhovateľ uprednostnil poberanie predčasného starobného dôchodku pred odmenou za funkciu poslanca, pretože dôchodková dávka bola nepomerne vyššia ako odmena za výkon funkcie poslanca.

Okrem toho krajský súd dospel k záveru, že odmeny za výkon funkcie poslancov nepredstavujú takú čiastku, ktorá by umožňovala, určitej osobe hradiť si všetky životné potreby a teda, aby bola jediným jeho príjmom. V prípade, že tieto osoby sú poberateľmi sociálnej dávky, jej odobratie by vážnym spôsobom ohrozilo uspokojovanie základných životných potrieb tejto osoby.

Na základe vyššie uvedenej skutočnosti krajský súd považoval rozhodnutie odporkyne za také rozhodnutie, ktoré vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, pretože je preukázané, že navrhovateľ svojim konaním nezneužil sociálny systém, pretože jeho úmyslom nebolo poberať za súčasného poberania predčasného starobného dôchodku aj iný príjem, ale jeho úmyslom bolo len podieľať sa účasťou v obecnom zastupiteľstve na správe obce, v ktorej žije a to bez akéhokoľvek nároku na odmenu.

Krajský súd na záver musí skonštatovať, že novým rozhodnutím odporkyne zo dňa 2. 8. 2011 došlo u navrhovateľa k uvoľneniu výplaty predčasného starobného dôchodku od 2. mája 2011.“

Proti rozsudku krajského soudu č. k. 44 Sd 35/2011-205 z 24. júna 2013 podala odvolanie odporkyňa, ktorá navrhla, aby odvolací súd rozsudok krajského soudu zmenil a potvrdil rozhodnutie odporkyne. Pokiaľ krajský súd zrušil jej rozhodnutie z dôvodu použitia výkladu právnej normy podľa zásady zdravého rozumu, uviedla, že teória práva nepozná výklad právnych noriem podľa zdravého rozumu. Podľa jej názoru súd nemá právomoc stanoviť v „*rámci odstránenia tvrdosti zákona*“ podľa výkladu právnej normy na základe teórie zdravého rozumu, komu príjem z uvedených činností postačuje na uspokojovanie základných životných potrieb a komu nie. Sťažovateľov mandát poslanca obecného zastupiteľstva mu zakladal právo na príjem zo závislej činnosti, a preto mu ako zamestnancovi s nepravidelným príjmom zanikol aj nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku.

Sťažovateľ žiadal rozsudok krajského soudu potvrdiť ako vecne správny. Poukazoval na to, že odporkyňa neuviedla žiadne relevantné dôvody, s ktorými by sa krajský súd nevysporiadal. Zdôraznil, že u neho nikdy nenastal súbeh poberania predčasného starobného dôchodku a nepravidelného príjmu zo zárobkovej činnosti, a teda vždy spĺňal zákonné podmienky na vyplácanie predčasného starobného dôchodku od odporkyne. Vznikol mu nárok na nepravidelnú odmenu za výkon funkcie poslanca obecného zastupiteľstva vo výške 32,79 € za jedno zasadnutie obecného zastupiteľstva, pričom sťažovateľ sa tejto odmeny vzdal listom z 21. februára 2011. Podľa jeho názoru je neprípustné, aby odporkyňa v právnom štáte zo svojej právnej pozície podmieňovala vyplácanie štátnych sociálnych dávok – dávok sociálneho zabezpečenia prijatím akýchkoľvek rozhodnutí orgánmi miestnej samosprávy, medzi ktoré okrem iného patria aj zásady odmeňovania poslancov Obecného zastupiteľstva obce Zavar. Názor odporkyne o nemožnosti vzdania sa odmeny za výkon funkcie poslanca obecného zastupiteľstva na základe slobodného rozhodnutia poslanca obecného zastupiteľstva je v príkrom rozpore s ústavou, pretože ústavodarca a zákonodarca stanovujú poslancovi obecného zastupiteľstva možnosť poberať odmenu za výkon funkcie poslanca, a nie povinnosť poberať odmenu za výkon funkcie poslanca. Podľa presvedčenia sťažovateľa základom výkladu práva v právnom štáte musí byť vždy zdravý rozum. Navyše odmena sťažovateľa za výkon funkcie poslanca Obecného zastupiteľstva obce Zavar vo výške 32,79 € za jedno zasadnutie obecného zastupiteľstva nemôže finančne pokryť

rovnaké potreby navrhovateľa ako vyplácanie predčasného starobného dôchodku vo výške 582,80 € mesačne. Tak ako uviedol aj krajský súd, účelom zákonného súbehu poberania predčasného starobného dôchodku a príjmov zo zárobkovej činnosti je ochrana systému sociálneho zabezpečenia pred jeho zneužívaním v prípadoch, ak by poistenec, ktorý dosahuje príjmy zo závislej činnosti vo výške, ktoré sú schopné pokryť poistencove minimálne životné potreby, poberal súčasne aj predčasný starobný dôchodok.

Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014 rozsudok krajského súdu zmenil tak, že rozhodnutie odporkyne č. 50012824100 z 21. marca 2011 potvrdil a účastníkom konania náhradu trov nepriznal.

Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014 nadobudol právoplatnosť 7. júla 2014.

Sťažovateľ v sťažnosti doručenej ústavnému súdu, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru, volebného práva podľa čl. 30 ods. 3 a 4 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 3 ústavy a čl. 25 písm. b) paktu rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014, odôvodnil porušenie označených základných práv tým, že najvyšší súd potvrdil rozhodnutie odporkyne č. 50012824100 z 21. marca 2011 napriek tomu, že súbeh príjmov (predčasného starobného dôchodku a nepravidelného príjmu zo zárobkovej činnosti) u neho nikdy nenastal a vždy spĺňal zákonné podmienky na výplatu predčasného starobného dôchodku. Sťažovateľ sa vzdal odmeny za výkon funkcie poslanca Obecného zastupiteľstva obce Zavar, avšak nevzdal sa poslaneckého mandátu, a teda túto funkciu vykonáva bez nároku na odmenu. Najvyšší súd takýto postup sťažovateľa považoval za právne nevýznamný, pretože rozhodujúcim podľa jeho právneho názoru je to, či je výkon poslaneckého mandátu bez nároku na odmenu deklarovaný a schválený v zásadách odmeňovania poslancov schválených obecným zastupiteľstvom. V právnom štáte je ale neprípustné, aby odporkyňa podmieňovala vyplácanie sociálnej dávky prijatím rozhodnutia orgánu územnej samosprávy, ktoré sú samostatné a nezávislé. Právny názor najvyššieho súdu zároveň znamená, že poslanec obecného zastupiteľstva by sa nemohol na základe vlastného rozhodnutia vzdať odmeny za výkon tejto funkcie, hoci

poberanie odmeny je jeho právom, a nie povinnosťou. Preto rozhodnutie najvyššieho súdu odopiera sťažovateľovi možnosť konať, čo nie je zákonom zakázané. Rozsudok najvyššieho súdu sa prieči zásadám zdravého rozumu a vo vzťahu k sťažovateľovi je nespravodlivý už len preto, že popiera nevyhnutnosť právne normy vykladať práve v súlade so zdravým rozumom. Pritom uplatnenie každého právneho inštitútu v právnom štáte prichádza do úvahy iba v súlade s jeho účelom. Účelom zákona o sociálnom poistení je zabezpečiť dostatočný príjem poistencom pre prípad staroby a súčasne zamedziť zneužívanie systému. Ak by obstál výklad najvyššieho súdu, znamenalo by to, že jedinou možnosťou pre sťažovateľa ako poberať predčasný starobný dôchodok by bolo vzdanie sa mandátu poslanca obecného zastupiteľstva. K vzdaniu sa tohto mandátu núti sťažovateľa odporkyňa a pred jej postupom sťažovateľovi neposkytol ochranu ani najvyšší súd. Pritom sťažovateľ bol do funkcie poslanca Obecného zastupiteľstva obce Zavar riadne zvolený, jeho voliči od neho očakávajú riadny výkon funkcie. V konečnom dôsledku tak najvyšší súd svojím rozhodnutím ohrozuje pasívne volebné právo sťažovateľa a z ekonomickej stránky ho núti ako dôchodcu odkázaného na výplatu predčasného starobného dôchodku vzdať sa poslaneckého mandátu. Navyše rozsudok najvyššieho súdu je vnútorne nelogický, je prejavom interpretačnej svojvôle najvyššieho súdu a nedostatočným spôsobom dáva odpoveď na otázku, z akého dôvodu najvyšší súd zmenil rozhodnutie krajského súdu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Ako vyplýva z petitu sťažnosti, sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia čl. 46 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru, volebného práva podľa čl. 30 ods. 3 a 4 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 3 ústavy a čl. 25 písm. b) paktu rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 2 ods. 3 ústavy každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

Podľa čl. 30 ods. 3 ústavy volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Podľa čl. 25 písm. b) paktu každý občan má právo a možnosť bez akýchkoľvek rozdielov uvedených v článku 2 a bez neodôvodnených obmedzení... b) voliť a byť volený v pravidelných voľbách, ktoré sa budú konať na základe všeobecného a rovného hlasovacieho práva, tajným hlasovaním zabezpečujúcim slobodu hlasovania...

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi

bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

Najvyšší súd rozsudok sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014 odôvodnil takto:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 O. s. p., preskúmal napadnutý rozsudok a konanie mu predchádzajúce bez pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O. s. p. a jednomyselne dospel k záveru, že odvolanie odporkyne je dôvodné. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 28. mája 2014.

Predmetom preskúmania bola zákonnosť rozhodnutia odporkyne zo dňa 21. marca 2011 č. 500 128 2410 0, ktorým bola navrhovateľovi podľa § 293bt ods. 1 a § 293bp ods. 3 zákona zastavená výplata predčasného starobného dôchodku od 10. marca 2011 z dôvodu, že ako poslanec obce Zavar bol prihlásený na dôchodkové poistenie ako zamestnanec s nepravidelným príjmom od 1. mája 2011.

Z obsahu spisu bolo zistené, že navrhovateľovi vznikol nárok na predčasný starobný dôchodok pred 1. januárom 2011 a do 28. februára 2011 nedovršíl dôchodkový vek. Navrhovateľovi vzniklo od 1. januára 2011 povinné dôchodkové poistenie zamestnanca podľa § 293bp ods. 3 zákona a jeho dôchodkové poistenie trvalo aj po 28. februári 2011, a preto nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku podľa § 293bt ods. 1 zákona mu zanikol od najbližšieho výplatného termínu predčasného starobného dôchodku splatného po 28. februári 2011. Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku navrhovateľovi zanikol od 10. marca 2011.

Podľa § 67 ods. 4 a 5 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

... Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku nevzniká, ak poistenec ku dňu vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok je povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba.

... Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zaniká odo dňa jeho splátky splatnej po dni vzniku dôchodkového poistenia zamestnanca alebo povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnej osoby a opätovne vzniká odo dňa nasledujúceho po dni zániku tohto dôchodkového poistenia.

Podľa § 293bt ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

Ak poistenec, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok podľa zákona účinného do 31. decembra 2010, nedovŕši dôchodkový vek do 28. februára 2011, je povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec uvedený v § 293bp ods. 3 od 1. januára 2011 a toto dôchodkové poistenie trvá po 28. februári 2011, nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zaniká od najbližšej splátky predčasného starobného dôchodku splatnej po 28. februári 2011. Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku poistenca uvedeného v prvej vete sa posudzuje a jeho suma sa určuje za obdobie do najbližšej splátky dôchodku splatnej po 28. februári 2011 podľa zákona účinného do 31. decembra 2010 a za obdobie po najbližšej splátke dôchodku splatnej po 28. februári 2011 podľa zákona účinného od 1. januára 2011.

Podľa § 293bp ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

Fyzická osoba, ktorej právny vzťah zakladajúci právo na príjem zo závislej činnosti podľa osobitného predpisu 5) vznikol pred 1. januárom 2011, a k 31. decembru 2010 nebola zamestnanec, je zamestnanec podľa zákona účinného od 1. januára 2011, ak tento právny vzťah trvá aj po 31. decembri 2010.

V uvedenej právnej veci odvolací súd poukazuje tiež na ustanovenie § 4 ods. 2 zákona, podľa ktorého zamestnanec na účely dôchodkového poistenia je fyzická osoba, ktorá vykonáva zárobkovú činnosť podľa § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3 zákona v právnom vzťahu, ktorý jej zakladá právo na pravidelný mesačný príjem a nepravidelný príjem.

Podľa § 293bp zákona zamestnancom od 1. januára 2011 je fyzická osoba, ktorej právny vzťah zakladajúci právo na príjem zo závislej činnosti podľa osobitného predpisu

(podľa § 5 ods. 1 písm. a) až h) zákona č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov), vznikol pred 1. januárom 2011, a k 31. decembru 2010 nebola zamestnancom, ak tento právny vzťah trvá aj po 31. decembri 2010.

Podľa § 5 ods. 1 písm. d) zákona č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov príjmom zo závislej činnosti sú odmeny za výkon funkcie v štátnych orgánoch, orgánoch územnej samosprávy a v orgánoch iných právnických osôb alebo spoločenstiev, ak nejde o príjmy podľa § 5 ods. 1 písm. a) alebo b) zákona č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov alebo odmeny za výkon funkcie, ak nejde o príjmy uvedené v § 5 ods. 1 písm. a), b) a g) zákona č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Podľa § 25 ods. 5 a 9 v spojení s § 11 ods. 4 písm. k) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení zákona č. 102/2010 Z. z. poslancovi obecného zastupiteľstva patrí odmena, ak obec prijala zásady odmeňovania poslancov.

V zmysle § 293bt ods. 1 zákona navrhovateľovi zanikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku od najbližšej splátky splatnej po 28. februári 2011 z dôvodu, že mandát poslanca obecného zastupiteľstva Obce Zavar, ktorá prijala zásady odmeňovania poslancov, mu zakladá právo na príjem zo závislej činnosti, a preto je od 1. januára 2011 zamestnancom s nepravidielným príjmom.

Skutočnosť, že odmena nepatrí poslancovi obecného zastupiteľstva, ktorý vyhlási, že svoj mandát bude vykonávať bez odmeny, musí byť na účely posúdenia statusu zamestnanca podľa § 4 ods. 1 a 2 zákona a na účely posúdenia vzniku jeho povinného dôchodkového poistenia zamestnanca podľa § 20 ods. 1 zákona deklarovaná a schválená v zásadách odmeňovania poslancov, ktoré vydá a schváli obecné zastupiteľstvo.

Navrhovateľ je zamestnancom s nepravidielným príjmom ako poslanec obecného zastupiteľstva Obce Zavar.

Odvolačiaci súd v tejto súvislosti na záver udáva, že teória práva nepozná výklad právnych noriem podľa zdravého rozumu.

Je nepochybné, že navrhovateľovi mandát poslanca obecného zastupiteľstva Obce Zavar, ktorá prijala zásady odmeňovania poslancov, zakladá právo na príjem zo závislej činnosti. Navrhovateľovi v zmysle uvedeného ako zamestnancovi s nepravidielným príjmom zanikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku od 10. marca 2011.

Rozsudok krajského súdu odvolací súd zmenil podľa § 250ja ods. 3 v spojení s § 220 O. s. p. a rozhodnutie odporkyne ako vecne správne potvrdil.“

Ústavný súd sa zaoberal najprv sťažovateľom tvrdeným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 dohovoru, ku ktorému podľa tvrdení sťažovateľa malo dôjsť tým, že rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014 je nedostatočne odôvodnený a založený na takom výklade aplikovaných ustanovení zákona o sociálnom zabezpečení a zákona o dani z príjmov, ktorý popiera ich účel a zmysel.

Účelom čl. 46 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy je zaručiť prístup k súdu každému, kto tvrdí, že bol na svojich právach alebo právom chránených záujmoch ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy. Právo na prístup k súdu sa však nezaručuje kedykoľvek, ale iba vtedy, ak zákon neustanoví inak. Uplatnenie práva na prístup k súdu sa vymedzuje podmienkami ustanovenými zákonom. Splnenie týchto podmienok treba posudzovať v kontexte so zmyslom a účelom ochrany práv a právom chránených záujmov v súlade s materiálnou koncepciou demokratického a právneho štátu. Ak fyzická alebo právnická osoba splní podmienky ustanovené zákonom, súd musí tejto osobe umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami a povinnosťami, ktoré z takéhoto postavenia vyplývajú (m. m. II. ÚS 230/09).

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva podľa čl. 46 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca, prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako právne vec posúdil. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky

nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Vychádzajúc z týchto úvah, ústavný súd dospel k záveru, že rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014 je dostatočne odôvodnený, pretože je v ňom jasne a zrozumiteľne vyložené, z akých dôvodov považoval odvolací súd napadnuté rozhodnutie odporkyne č. 50012824100 z 21. marca 2011 za zákonné, a naopak, rozsudok krajského súdu č. k. 44 Sd 35/2011-205 z 24. júna 2013 za taký, ktorý vo svetle prieskumu odvolacím súdom neobstojí. Odvolací súd jasne a zrozumiteľne uviedol svoj právny názor, podľa ktorého navrhovateľovi mandát poslanca Obecného zastupiteľstva obce Zavar, ktorá prijala zásady odmeňovania poslancov, zakladá právo na príjem zo závislej činnosti, a to aj napriek jeho vyhláseniu o tom, že svoj mandát bude vykonávať bez odmeny. Najvyšší súd považoval za rozhodujúci obsah zásad odmeňovania poslancov, ktoré vydá a schváli obecné zastupiteľstvo, a to s poukazom na § 4 ods. 1 a 2 zákona sociálnom poistení, § 25, § 11 ods. 4 písm. k) zákona o obecnom zriadení a § 5 ods. 1 písm. d) zákona o dani z príjmu.

Podľa § 25 ods. 5 zákona o obecnom zriadení funkcia poslanca sa zásadne vykonáva bez prerušenia pracovného alebo obdobného pomeru. Za jej výkon však môže obec poskytnúť odmenu. Poslancovi patrí náhrada skutočných výdavkov, ktoré mu v súvislosti s výkonom funkcie poslanca vznikli, podľa osobitných predpisov platných pre zamestnancov v pracovnom pomere.

Podľa § 25 ods. 9 zákona o obecnom zriadení poslancovi možno poskytnúť odmenu najmä vzhľadom na úlohy a časovú náročnosť výkonu funkcie podľa zásad odmeňovania poslancov.

Podľa § 11 ods. 4 písm. k) zákona o obecnom zriadení obecne zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce, najmä je mu vyhradené... k) schvaľovať štatút obce, rokovací poriadok obecného zastupiteľstva a zásady odmeňovania poslancov.

Podľa § 5 ods. 1 písm. d) zákona o dani z príjmu sú príjmami zo závislej činnosti... d) ... odmeny za výkon funkcie v štátnych orgánoch, v orgánoch územnej samosprávy a v orgánoch iných právnických osôb alebo spoločenstiev, ak nejde o príjmy podľa písmena a) alebo písmena b), alebo odmeny za výkon funkcie, ak nejde o príjmy uvedené v písmenách a), b) a g).

Ako vyplýva z týchto ustanovení, už samotný výkon poslaneckého mandátu sťažovateľovi zakladá právo na príjem zo závislej činnosti v situácii, keď Obecné zastupiteľstvo obce Zavar prijalo zásady odmeňovania poslancov (ich vydanie nespochybňuje ani samotný sťažovateľ). Hoci niet pochýb o tom, že účelom zákona o sociálnom poistení je skutočne okrem iného aj ochrana pred zneužívaním sociálneho systému, na druhej strane rozsah tejto ochrany rovnako nepochybne stanovil sám zákonodarca, a to spôsobom, ktorý vyložil najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľa s právnym názorom najvyššieho súdu týkajúcim sa výkladu citovaných ustanovení. Iba skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným (I. ÚS 188/06). Táto okolnosť nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia sťažovateľovho základného práva už aj z toho dôvodu, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (I. ÚS 19/02).

Ústavný súd sa stotožňuje s názorom a výkladom najvyššieho súdu v rozsudku sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014. Výklad najvyššieho súdu je ústavne konformný,

rovnako aj spôsob, akým sa najvyšší súd vysporiadal s tvrdeniami sťažovateľa a odporkyne vyslovenými v priebehu konania.

Pretože ústavný súd nepovažoval právny názor najvyššieho súdu, ktorým odôvodnil svoje rozhodnutie vo veci sťažovateľa, za arbitrárny, svojvoľný a jeho rozhodnutie za také, ktoré by bolo založené na takom výklade citovaných ustanovení, ktorý by popieral ich účel a zmysel, ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením práv sťažovateľa a postupom najvyššieho súdu pri rozhodovaní odporkyne o jej odvolaní vo veci sťažovateľa. Vo vzťahu k čl. 46 ods. 2 ústavy ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne okolnosti nasvedčujúce tomu, že by sťažovateľovi najvyšší súd neumožnil stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami a povinnosťami, ktoré z takéhoto postavenia vyplývajú. Z tohto dôvodu sťažnosť sťažovateľa smerujúcu proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014 odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Z rovnakého dôvodu považuje ústavný súd za vylúčené, aby napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu mohlo dôjsť k porušeniu čl. 30 ods. 3 a 4 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 3 ústavy a čl. 25 písm. b) paktu. Vo vzťahu k porušeniu čl. 30 ods. 3 a 4 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 3 ústavy a čl. 25 písm. b) paktu považuje ústavný súd za potrebné uviesť aj to, že i samotný sťažovateľ vo svojej sťažnosti tvrdí iba to, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 So 54/2013 z 28. mája 2014 malo byť jeho pasívne volebné právo obmedzené a ohrozené tým, že tento rozsudok sťažovateľa podľa jeho presvedčenia núti vzdať sa z ekonomických dôvodov poslaneckého mandátu, avšak zo sťažnosti je zrejmé i to, že sťažovateľ sa mandátu nevzdal a mandát mu ani nezanikol. Ústavný súd preto aj v tejto jej časti sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

K rozhodnutiu sa pripája odlišné stanovisko sudcu Ladislava Orosza.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. decembra 2014